

ØKONOMI

POLITIKEN.DK/ERHVERV

Mest læste i går

1. Test din kropps sande alder
2. Wall Street er på vej mod ny depression
3. Her er di værste gebyr-banker
4. Opdag moden på den danske gader
5. Billige og dyre rejser er næsten ens

Redaktør Jacob Fuglsang
 Jourhavende Claus Paaske
 Telefon 33 47 17 13
 E-mail erhverv@pol.dk

OVERBLIK

Åben svensk jagt på netpirater

OPHAVSRET. I Sverige bliver livet som pirat på nettet vanskeligere. Fremover skal teleselskaberne aflevere private oplysninger om kunder, der downloader ulovligt materiale, til musik- og filmindustrien.

Det skriver comon.dk. Samtidig kom det i går frem, at musik- og filmindustriens organisation IFPI's lobbyarbejde for at få de nationale regeringer til at lukke for internetafdelingen ikke har båret frugt i Sverige.

Den svenske regering har i hvert fald afvist at gøre den løsning til del af den svenske lovgivning. Selv om den svenske regering ikke ønsker at lukke for piraternes net,

står den klar med et nyt lovforslag, der skal dæmme op for ulovlig fildeling.

Som den svenske lovgivning er i dag, skal rettighedshaverne politianmelde et brud på ophavsretten for at stoppe den pågældende pirat-aktivitet. Det er denne proces, som den svenske regering vil ændre på. Den mener, at det i mange tilfælde vil være mere naturligt og praktisk, at rettighedshaverne selv kan gribe ind over for brud på ophavsretten.

Oprettshaverne skal kunne henvende sig til internetudbydere for at få udleveret information om, hvem der gemmer sig bag en bestemt IP-adresse.

Det forudsætter, at det kan bevise, at der foregår ulovlig fildeling på forbindelsen. Rettighedshaverne skal altså have en domstolsord for, at kundens personlige oplysninger skal udleveres. I Sverige har fildelerne fået deres eget politiske parti, Piratpartiet. Partiet mener, at den svenske regerings forslag vil resultere i uhensigtsmæssige søgsmål fra plade- og filmindustrien.

»Det bliver legaliseret mafia-virksomhed, som retter sig imod Sveriges ungdom«, lyder det ifølge comon.dk blandt andet fra Piratpartiets formand Rickard Falkvinge i en pressemeddelelse. soren.dilling@pol.dk

Foto: Peter Hove Olsen

Moderne statistik

FORBUG. Det er nye tider for de britiske eksperter, der kigger forbrugere over skuldrene for at måle inflationen. Frugtsmoothier, muffin-kager og bærbare digitale lagringsdimer som mp3-afspillere er nu kommet med på listen over britiske forbrugsgoder, som økonomerne ved statistikkontoret ONS baserer deres prisindeks på. Ud er roget frosne færdigretter for vegetarer, cd-singler og 35 mm-film til kameraer, fordi de fleste folk nu fotograferer digitalt, oplyser ONS ifølge BBC Online. ritza

FOA vil strejke i private firmaer

VARSEL. Det er ikke kun de offentligt ansatte medlemmer af FOA, der skal strejke. Forbundet, der blandt andre organiserer social- og sundhedsassistenterne, har sendt første varsel om sympatikonflikt til private virksomheder, der arbejder under fritvalgsordninger i ældreplejen.

»Vi vil gerne sikre, at en kommende konflikt med kommuner og regioner bliver så effektiv som muligt. Private virksomheder kan altså ikke benytte konflikten til at gå på strandhugst efter nye ordrer«, siger Dennis Kristensen, formand for FOA. ritza

Ebay åbner kontor i Danmark

NETAUKTIONER. Danskerne skal lære også at byde på udenlandske biler på internetauktioner. Den interaktive markedsplads Ebay åbner nu kontor i København for at undersøge muligheden for flere tjenester.

»Over 40.000 danskere bruger vores internationale Ebay-auktionshus. Yderligere 70.000 kigger på vores bilmærkedspads, når de skal handle bil. Den store interesse gør, at vi finder det naturligt at undersøge mulighederne for at starte en lokal forretning op i Danmark«, siger Jacob Agraou, direktør for Ebay Classifieds. ritza

KRISE

Kæmpe redningsaktion forhindrer ikke finanspanik

USA's nationalbank gennemførte i weekenden en spektakulær redningsaktion for at redde en storbank og indgyde tillid på finansmarkederne. Men panikken stiger fortsat.

Må du leve i interessante tider«, lyder en kinesisk forbandelse. Og med en serie spektakulære amerikanske redningsaktioner over de seneste dage er tilstanden på de internationale finansmarkeder efterhånden så forbandet interessant, at det begynder at ligne panik.

Fredag chokerede USA's femtestørste investeringsbank, Bear Stearns, med, at den som følge af finanskrisen nu stod med det ene ben i graven. Det skete kort efter, at USA's store kapitalfond, Carlyle Capital, bukkede under. Søndag kom endnu et chok, da konkurrenten JP Morgan overtog Bear Stearns for under ti procent af markedsværdien. Oven i købet stillede nationalbanken op med et 30 milliarder dollar stort lån som sikkerhed. Et røverkøb, der vidner om, hvor desperate problemer Bear Stearns befandt sig i.

»Hvad fandt JP Morgans folk, da de i weekenden gennemgik Bear Stearns' (regnskabs)bøger, der pressede prisen så langt ned? Og hvad siger det om, hvad der står i de andre bankers bøger, spørger cheføkonom i Handelsbanken Jes Asmusen i en opsummering af, hvad der sendte finanssektoren i panik.

Men ikke nok med det. USA's nationalbank søsatte samtidig en hel serie initiativer, der skal pøse koldt vand på stadig flere af de brande, der lige nu blusser op overalt. Kort fortalt blev de kommercielle bankers muligheder for at låne af nationalbanken udvidet dramatisk, samtidig

med at renten blev sænket 0,25 procent – på en højhellig søndag. Forventningen er oven i købet, at nationalbanken sænker renten yderligere én procent på sit næste møde om bare to dage, til to procent. Så markante indgreb er ikke set siden børskrakket og depressionen i 1930'erne.

Men det forhindrede ikke nye bundrekorder på finansmarkederne i går. Dollaren sank til uhornt 4,70 kroner, mens investorerne flygtede. Europæiske og asiatiske aktiemarkeder faldt mellem tre og fem procent, selv om amerikanske aktiemarkeder dog så ud til at have ladet sig berolige noget af nationalbankens voldsomme indgreb.

Hvad sker der? Det samme som tidligere, nu bare værre: Krisen har rod i grådige amerikanske banker, der i tillid til fortsat stigende huspriser har udstedt store mængder boliglån til folk uden kreditværdighed. Nu falder huspriserne, og de tvivlsomme husejere kan ikke afdrage deres lån og heller ikke sælge huset uden tab.

Det ville have været et overkommeligt problem, hvis det ikke havde været for to årsager. For det første er disse lån blevet gearet, hvilket betyder, at bankerne med lånte midler gør investeringen større for at øge afkastet. Gearingen har i mange tilfælde gjort problemet 20-30 gange større.

For det andet er de tvivlsomme bolig-ejeres gæld blevet opdelt på kryds og tværs og solgt til andre amerikanske og internationale banker i finansielle produkter, som selv de professionelle investorer har svært ved at gennemskue.

Mistillid og psykologi

Resultatet er, at ingen ved, hvor de dårlige lån er havnet. Og det har fået bankerne til at holde op med at låne penge til hinanden af angst for pludselig at få stillet det, der kunne vise sig at være Sorteper, som sikkerhed for lånet. Banker låner ellers hver dag gigantiske beløb til og fra hinanden for at dække gældsposter og sætte overskydende penge på arbejde. Kortfrie interbanklån udgør så at sige finansverdens blodomløb.

Men nu syer bankerne i stedet pengene ind i madrassen. Og det tvinger stadig fle-

re med stor, kortfristet gæld i knæ, da de ikke kan forny lånene. De har kapital nok, kan ikke få likviditet til at møde deres forpligtelser. »Krisen handler grundlæggende mere om mistillid og psykologi end om mangel på penge«, siger Sydbanks cheføkonom, Jacob Graven

Det har allerede sendt en del kapitalfonde og investeringsforeninger i graven, mens banker har indkasseret enorme tab. Og i weekenden blev den første store bank, Bear Stearns, tvunget så dybt i knæ, at en konkurrent og nationalbanken i fællesskab måtte redde den fra egentlig konkurs, der ville have smadret den sidste rest af tillid i finanssystemet. Nu venter alle på, hvem der bliver den næste, mens USA's nationalbank – også nationalbankerne i England og Japan, der i går skød kæmpebeløb ind i deres egne banksystemer for at imødegå det radioaktive nedfald fra USA – kæmper for at genetablere den forsvundne tillid til finanssystemet, der udgør hovedproblemet.

Brandvæsen med for lidt vand

Men navnlig USA's nationalbank er ved at løbe tør for våben i arsenalet. Den har allerede halveret renten, øget bankernes lånemuligheder dramatisk, udvidet kredsen af dem, der kan låne, og øget den periode, hvori de kan låne. Samtidig er bankens midler begrænsede sammenlignet med, hvor mange penge der cirkulerer på finansmarkederne. »Tiltagene har på ingen måde kunnet afhjælpe problemerne. Så det er naivt at tro, at nationalbanken kan opfinde en ny, dyb tallerken, der kan løse problemerne. Den kan højst afbøde dem«, siger Jacob Graven.

De dårlige lån kan nærmest sammenlignes med en voldsom skovbrand, mens nationalbanken er brandvæsenet. Banker har ikke vand nok til at slukke branden, men kan prøve at kontrollere den, indtil den har brændt sig selv ud. Hvornår den har gjort det, tør ingen spå om.

esben.kjaer@pol.dk

Ingen skeletter i danske skabe

Direktør Carsten Andersen, Sydbank, kan man forestille sig, at der i din bank eller andre danske banker er nogle skeletter fra amerikanske subprimelån, man ikke har fundet endnu?

»Det føler jeg mig overbevist om, at det kan man ikke. Med det finansstilsyn, vi har i Danmark, og med det kontrolmiljø, vi har, kan man ikke skubbe sådan nogle problemer. Jeg er helt tryk ved, at der ikke ligger nogen overraskelser gemt i Danmark.

Hvad bliver konsekvenserne af krisen?

»At verden er ved at gå ned i tempo, og at USA er i recession allerede. Det får nogle afsmittende virkninger for verdensøkonomien og dermed for dansk økonomi. Der, hvor det vil blive tydeligt, er, at tab og hensættelser i banker i en eller anden udstrækning kommer igen.

Peter Straarup fra Danske Bank kalder krisen et opgør med udskejelserne i den finansielle sektor.

»Det er jeg enig med ham i. I USA har ledelseskulturen og aflønningsformen ført til, at nogle helt uhammet er gået efter vækst, vækst og vækst. Og ikke har tænkt i soliditet og likviditet på den lange bane. Så jeg tror, der vil komme en reaktion fra aktionærer og andre, der ikke vil finde sig i, at der betales astronomiske lønninger, fordi man et kvartal eller to har lavet nogle fantastiske resultater, som ikke holder på længere sigt.

Kan man forestille et lignende opgør herhjemme. Jyske Banks direktør, Anders Dam, har peget på, at der de seneste år er givet masser af eks. afdragsfri lån?

»Nej, det tror jeg ikke. De ledelselementer, som har ført til den voldsomme ekspansion og de usunde ting i USA, de systemer kender vi ikke i Danmark. Der er enkelte eksempler, men generelt kender vi dem ikke.

Så de seneste års kreativitet i pengeverdenen vil ikke få en effekt?

»Der vil altid være nogen, som har været for kreative, og som har handlet for meget fart på, og som kommer under pres, når aktiverne falder i værdi. Selvfølgelig vil der være det. Og der kommer da også en rening i Danmark, men jeg tror, den bliver rimelig moderat.

Stig Andersen

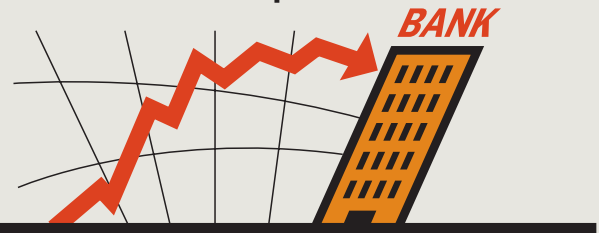
Den økonomiske krise

Kreditfesten

Ligesom i Danmark har det amerikanske boligmarked de seneste år oplevet enorme prisstigninger. Det får bankerne til at overfiske i en risikabel sø af lånere uden reel indkomst eller formue – maddingen er de såkaldte subprime lån, og risikoen bekymrer få sig om.

Boligmarkedet bremser op

Men så stiger renten i USA, boligmarkedet bremser op. Mange husejere får problemer med afdragene. De risikable subprimelån er blevet solgt flittigt videre i det finansielle system, og risikoen er derfor spredt i et netværk af banker. Mistilliden vokser, bankerne tør ikke længere låne hinanden penge.

Aktier rammes

Den amerikanske centralbank sender et første signal om situationens alvor i august 2007 og sænker renten. Aktiekursene dykker faretruende i januar 2008, hvorefter centralbanken må gennemføre en stribe rentenedsættelser.

Historisk indgreb

I sidste uge måtte den amerikanske centralbank hælde garantier for over 200 milliarder dollar ud i den pressede finanssektor. Det er ikke nok. Da finanshuset Bear Stearns kommer tæt på kollaps, må centralbanken for første gang siden depressionen i 1930'erne redde et finanshus, samtidig med at renten sænkes yderligere.

Kilde: Handelsbanken Research: Jacob Bro

JB08061

»Måske er det et opgør med den finansielle sektors udskejelser«

Amerikansk krise kan få konsekvenser for den danske rente og det danske erhvervsliv i form af lavere vækst, siger Danske Banks topchef, Peter Straarup, der i befinder i begivenhedernes centrum – New York.

STIG ANDERSEN

En recession i USA synes at være en kendtgerning, og humøret på Wall Street i New York er ikke godt lige nu. Sådan lyder en øjenvindskildring fra den internationale kreditkrisens centrum. Det er til gengæld et kvalificeret vidne, der udtaler sig, for netop i disse dage opholder Peter Straarup, topchef i Danmarks største bank, Danske Bank, sig i New York. Han lægger ikke skjul på, at kreditkrisen og den intensitet, den er taget til med i de seneste døgn, overrasker ham.

»Og jeg er nok ikke alene om at være overrasket«, siger Peter Straarup. »Det er hele den finansielle sektor, for ingen har på forhånd kunnet forestille sig, at de finansielle markeder kunne vende på den her måde.«

Prisen på penge stiger

»I første omgang er risikoen, at prisen på penge stiger. I anden omgang, at den finansielle krise generelt får økonomierne til at være dårligere med lavere vækst til følge. Hvis det sker internationalt, så rammer det også Danmark og vores eksport. Den private danskers dagligdag og bolig-

situation er jeg ikke så bekymret for. Det skyldes bl.a., at arbejdsløsheden er fantastisk lav og at der stadigvæk er god udvikling i den disponible indtægt. Så jeg er ikke er så bange for hr. og fru Pedersen.

Du sidder midt i krisen. Hvad er situationen set med danske øjne lige nu?

»Den er meget bedre end i nogle af de lande, der er direkte ramt af krisen. Men likviditet er jo ligesom vand, og prisstigningerne er kommet til Danmark. Når jeg siger, det ikke er så slemt i Danmark som andre steder, er det, fordi danske pengeinstitutter mig bekendt ikke har store bundter af de aktiver, som giver tabene. Men følgvirkningerne af krisen kan danske banker komme til at døje med.

Prisen på penge kan stige. Servi rentestigninger her og nu?

»Markederne meget urolige i dag, nærmest paniske. At bruge dagens nervositet til at forudsige rentestigninger, det vil jeg

ikke. Men hvis den finansielle krise fortsætter og måske tager til, så er der en mulighed for, at renterne få et nyk til. Det kan man ikke afvise.

Hvor tæt er dansk erhvervsliv på at blive ramt af det, der sker?

»Det kan blive ramt, hvis der kommer en international recession. Det betyder reducerede afsætningsmuligheder. Og det er vi ret tæt på lige nu, for det ser ud, som om USA allerede er i recession.«

Frygten for krak

Der er sket en del over weekenden, blandt andet er en stor investeringsbank kommet i krise. Hvad frygter man lige nu?

»At det skal brede sig. De, der har finansielle aktier, spørger sig selv: Kan det også ske for andre aktier? Derfor falder markedet for finansielle aktier. Samtidig er der den almindelige panik, når nogen er tæt på at gå nede om og hjem.«

Er der noget hysteri over det?

»Er der panik i det, kan man spørge. Ja, det er der nok. Markedet har en tendens til at overdrive, og det er muligt, det sker lige nu. Det kan jeg ikke svare på, men det er i hvert fald i dårligt humør.

Hvor længe kan man løse problemerne ved at tilføre penge og sænke renten, som det er sket i USA?

»Det, man gør nu, er et forsøg på at slukke ildebrande, og virkningen er faktisk det modsatte af det, som Amerika har behov

for. Men af to onder, hvad vil du så helst: Vil du have, at det langsigtede problem med stort underskud og stor gæld bliver lidt værre, mens du løser de akutte pro-

blemer i pengesektoren? Det vil du nok og så undgå den meget alvorlige situation på Wall Street, som det vil være, hvis banker går ned. Sker det, tror jeg, der udbryster panik. Og det bliver dyrt for alle.

Det startede med de såkaldte subprime-lån. Kan man sige, hvor det stopper?

»Nej, det er allerede gået videre end subprimelåne. Det er jo en række ting, der nu falder i værdi, så det her er et godt stykke forbi subprimeproblematikken. Måske er det et opgør med den finansielle sektors udskejelser.

Hvordan har de givet sig udslag?

»I det, der kaldes for høj gearing – når man har en krone, låner 25 ud og investerer dem i et eller andet – overoptimisme. Og så nogle forventninger om, at hvis markedet går en anden vej, end man regnede med, så ville det ske gradvist i stedet for i så store ryk som det, der nu sker.«

erhverv@pol.dk